

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA REVIIJA, KI ŠE IZHAJA

PLANINSKI

U E S T N I K

11

2022

TEMA MESECA

Ferate

Z NAMI NA POT

**Sredogorje
Ljubljane**

IZ PLANINSKE ZALOŽBE - IZDELEK MESECA DECEMBRA

JULIJSKE ALPE: OSREDNJI DEL, Roman Tratar

Planinski vodnik *Julijske Alpe: osrednji del* bralcu predstavi del Julijskih Alp med prelazom Vršič na zahodu in Komno s Krnskimi jezери na jugu ter Savo Dolinko na severu in Savo Bohinjko z Bohinjskim jezerom na jugu. Območje zajema naše najvišje gore s Triglavom na čelu.

Če je Triglav kralj, potem je Škrlatica kraljica naših gora, ki Triglav povezuje z Martuljkovo skupino. Tam markiranih in zavarovanih poti na visoke in pogosto krušljive vršace skorajda ni – to je svet za najbolj izkušene gornike, ki si znajo poiskati brezpotne prehode in jih ni strah prijeti za skalo.

Format: 130 x 210 mm, 224 strani, integralna šivana vezava

CENA: V času od 1. 12. 2022 do 31. 12. 2022 lahko vodnik kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: 14,95 €* (redna cena: 29,90 €*).

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.

VEČNAMENSKI TRAK, BANDANA PZS

Večnamenski trak ali bandana je eden najbolj vsestranskih kosov oblačil. Ščiti pred vetrom, mrazom, uporablja se kot kapa, šal, ruta, naglavni trak, zapestni trak, gumica za spenjanje las ...

Idealen je za v gore, za tek, za na kolo ali smuči – kamor koli greste.

CENA: 6,90 €

VABLJENI K NAKUPU!

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Ob železnici 30a, Ljubljana, v času uradnih ur
(v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja osemnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

122. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA

Planinska zveza Slovenije

Uredništvo Planinskega vestnika

Ob železnici 30a, p. p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

www.pvkazalo.si

www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl,

Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate,

Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Šteinbuch

ZUNANJI SODELAVCI

Peter Šilak, Mitja Filipič, Jurij Ravnik

LEKTORIRANJE

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško,

Sonja Čokl, Darja Horvatič (korektorica)

OBLIKOVANJE

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

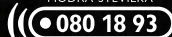
NAKLADA: 4300 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ob železnici 30a, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu 080 1893 (24 ur na dan) in na naslovu: <https://clanarina.pzs.si/vestnik.php>.

MODRA ŠTEVILKA

Transakcijski račun PZS

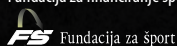
IBAN: SI56 6100 0001 6522 551

SWIFT: HDLSI22

DELAVSKA HRANILNICA D.D. LJUBLJANA

Naročnina 42 EUR, 66 EUR za tujino, posamezna številka 4,20 EUR, poletna številka 4,90 EUR. Člani PZS so upravičeni do 25 % popusta na letno naročnino Planinskega vestnika (31,50 EUR). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

V ferati Hvaldnik

Foto Gregor Kofler

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Ferate danes in jutri

Nekje v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja mi je prišla v roke planinska knjiga velikega formata, zelo prijetnega videza in z bogato vsebino. Naslov je bil *Klettersteige – Dolomiten, Mendelkamm, Gardaseeberge, Brenta*, izšla je pri založbi BLV iz Münchna, avtor pa je bil Sepp Schnürer. Pozneje sta izšli še dve izdaji knjige v italijanščini, nato pa je avtor žal umrl, sicer bi jih verjetno izdal še veliko.

Šele nekoliko za Schnürerjem je svoje vodnike zavarovanih plezalnih poti ali ferat začel objavljati Eugen E. Hüsler, ki je v teku let svojo knjižno produkcijo pri založbi Bruckmann iz Münchna tako močno razširil, da so ga poimenovali kar "papež ferat". Za vzor je imel Hüsler vsekakor Schnürerja, vendar ga v kakovosti pisanja vodnikov nikdar ni dosegel. Pozneje so ferate, sprva predvsem v Dolomitih, nato pa še po drugih predelih Alp, tudi pri nas, opisovali številni tuji avtorji, ki jih tu ni smiselno naštevati. V novjšem času pa je verjetno postal "papež ferat" Axel Jentsch-Rabl s sodelavci, ki sistematično opisujejo ferate po alpskih državah, knjige so že pravi leksikoni z obilico potrebnih podatkov, natančnimi skicami, fotografije pa so zaradi obsega zastavljenega dela manjšega formata in tako manj impresivne. Jentsch-Rabl je uvedel tudi avstrijsko klasifikacijo ferat z latinskimi črkami od A do (danes) G, ki so jo prevzeli tudi drugi avtorji.

Moj prvi stik s specializiranimi vodniki za ferate se je zgodil z dvema knjigama, *Alpi Orientali – le vie ferrate* in *Dolomiti – le vie ferrate*, ki ju je v letih 1982 in 1983 pri bocenski založbi Athesia izdal nihče drug kot slavni Reinhold Messner! Knjigi sta blesteli s privlačnimi fotografijami, besedila pa je bilo bolj malo. Zgledal sem ju v izlozbi neke knjigarne v Trbižu in jih takoj kupil. Kmalu sta v meni vzbudili željo, da bi spisal vodnik po zavarovanih plezalnih poteh v naših gorah. Sprva sem opise objavljaval v društvenem glasilu *Sledi*, zdaj že zdavnaj razpuščenega PD dr. Gorazda Zavrnikarja na Medicinski fakulteti v Ljubljani; ob stalnih spodbudah mojega dobrega, žal že dolgo pokojnega prijatelja Tineta Miheliča, pa sem leta 1996 pri založbi Sidarta izdal prvi vodnik po feratah v naših gorah. Zdaj se pripravljamo že sedma izdaja tega vodnika pod naslovom *Zavarovane plezalne poti*, v katerem so poleg klasičnih ferat opisane tudi vse novodobne, moderne, športne, adrenalinske ferate pri nas in v bližnjem zamejstvu.

In ravno te ferate mi že nekaj časa burijo duha, saj si še vedno nisem na jasnem, kakšno stališče bi zavzel do teh poti, ki so v novjšem času nedvomno postale popularne in privlačne. Čeprav so se prvič pojavile drugod, je Avstrija gotovo postala njihova glavna domovina, saj tam rastejo kot gobe po dežju in nič ne kaže, da bi vnema novih gradenj kaj popuščala. Ker tudi pri nas pospešeno gradijo moderne ferate, je izbira teme meseca v novembrskem *Planinskem vestniku* kar pravšnja.

Klasične ferate, ki omogočajo gornikom nealpinistom vzpone na določene vrhove v visokogorju, imajo vsekakor svoj smisel in pomen. Posebej še zategadelj, ker je njihova gradnja vsaj v Alpah bolj ali manj zaključena in – prepovedana! Obiskovalcu lahko omogočijo kar pristno doživljanje visokogorja, saj je na takih poteh običajno tudi dovolj odsekov brez železnih varoval, ki zahtevajo tudi malo lahkega plezanja

po razčlenjenem skalovju. Pozitiven pomen klasičnih ferat se kaže tudi v tem, da so večinoma speljane po naravnih prehodih, brez umetnega iskanja težavnosti za vsako ceno. Poleg tega pa je v Alpah ostalo še veliko sijajnih vrhov brez vsakega železja, na katere vsaj za zdaj ne bodo gradili takih poti.

Kaj pa moderne, športne ferate? Zaenkrat jih gradijo po strmih stenah, ki se dvigajo nad dolinami, po možnosti v bližini turističnih središč in gostišč. Nekaj splošnih zakonitosti spremlja razvoj takih plezalnih poti: kratek dostop in udoben sestop, vmes pa neprekinjena jeklenica, čim manj drugih varoval, čim strmejša stena, po možnosti s čim manj naravnih stopov, previsi pa postajajo vse bolj priljubljeni. Videti je tudi, da so začeli lokalni graditelji neopazno tekmovati, kdo bo imel v svojem kraju težjo ferato. Zdaj smo prišli že do težavnostne stopnje G, lahko pa bomo šli še naprej in s previsov napredovali v strehe ... – saj nam bo še črk zmanjkalo! Pri tem se moramo vprašati, komu so take močno težavne ferate sploh namenjene? Večini običajnih gornikov brez močno razvitih bicepsov so najbrž nedostopne. Nisem tudi prepričan, da so polnokrvni alpinisti ne vem kako navdušeni obiskovalci takih poti. Pa vendar je feratistov¹ vse več in vedno več mladih ljudi se poskuša pomeriti s strmim in vrtoglavi izzivom. Zdi se mi, da bo feratarstvo konec koncev prišlo v takšen odnos do običajnega hribovstva, bodisi gorniškega ali alpinističnega, kot je prišlo športno plezanje po umetnih stenah.

Andrej Mašera

UVODNIK

1 Ferate danes in jutri

Andrej Mašera

FERATE

4 Prva pri nas

Marta Krejan Čokl

FERATE

6 Tri v vrsto

Gregor Kofler

FERATE

10 Od krampa do vrtalnika

Mitja Šorn

FERATE

12 Osnovna oprema

Igor Kremser

FERATE

16 An ban, pet ...

Jure Česnik

FERATE

20 U družbi z najmlajšo in najzahtevnejšo korošico

Tone Železnik

KARNIJSKE ALPE

22 Pravljica nad Sappado/Plodnom

Olga Kolenc

VARNEJE V GORE

26 Priprave na zimo

Janez Toni

INTERJUJ

29 Tone Golnar

Alenka Bevčič

Z NAMI NA POT

34 Ljubljanska Himalaja

Andreja Tomšič Drab

¹ Pri nas pogosto uporabljajo naziv "feratarji", kar mi zveni zelo grdo. V slovenščini pogosto samostalniki s končnico -atar označujejo nekaj negativnega. Ferat-ist se sliši podobno kot alpin-ist.

PLANINČKOV KOTIČEK

41 Slepko in goba

Kristina Menih

POTI

44 Tihe priče zgodovine

Majda Debeljak

PLANINSKA ORGANIZACIJA

48 Vodništvo v koraku s časom

Doroteja Bokavšek

DOŽIVETJE

51 Uzpon na Ognjeno goro ...

Juso Ikanović

SPOMINI

54 Fapra

Lidija Honzak

ZGODOVINA PLANINSTVA

55 Gradnja in markiranje poti Kranjske sekcije

Marija Mojca Peternel

IZLET

56 Zadloška zanimivost

Lovrenc Habe

FOTONATEČAJ

58 Zmagovalci fotonatečaja #LjubimGore 2022

Po sporočilu za javnost priredil Emil Pevec

OBLETNICA

60 Kibo-Mawenzi 1972

Franci Ekar

ALPINIZEM

61 60 let AO TAM Maribor

Špela Habulin

NARAVA

62 Moreča spoznanja

Ivan Premrl

63 NOVICE IZ VERTIKALE

65 ŠPORTNOPLEZALNE NOVICE

66 LITERATURA

69 PLANINSKA ORGANIZACIJA

75 U SPOMIN

**USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI**

**PD CELJE MATICA JE V DOBRIH DVEH LETIH OSTALO BREZ
KOCBEKOVEGA DOMA NA KOROŠICI IN FRISCHAUFOVEGA DOMA
NA OKREŠLJU, DVEH PLANINSKIH DOMOV
NA TRASI SLOVENSKE PLANINSKE POTI.**

**SVOJ DAR ZA NOVI FRISCHAUF OV DOM
LAHKO NAKAŽETE NA RAČUN**

NOVA KBM

0400 1004 7070 066.

DRUŠTVO SE ZAHVALJUJE ZA VAŠ PRISPEVEK.

